

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

[૨૦૨૧] ૬ એસ.સી.આર ૨૧૯

રમેશ ચંદ્ર શ્રીવાસ્તવ

વિરૂદ્ધ

યુ. પી. રાજ્ય અને અન્ય.

(ફોજદારી અપીલ નં.૯૯૦/૨૦૨૧)

૧૩ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૨૧

[ન્યાયમૂર્તિ કે. એમ. જોસેફ અને ન્યાયમૂર્તિ પામિદિધંતમ શ્રી નરસિંહ]

ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ – કલમ ૩૧૯ – સીઆરપીસીની

કલમ ૩૧૯ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને જારી કરાયેલ સમન્સ – પડકાર –

ખૂન – બીજા પ્રતિવાદીની જુવાની કે તેના પતિ (મૃતક) ની તેના માલિક
 (અપીલકર્તા) દ્વારા તેના મિત્રોની મદદથી હત્યા કરવામાં આવી હતી – મૃતક
 અપીલકર્તાનો ડ્રાઈવર હતો – પ્રોસિક્યુશન વતી કલમ ૩૧૯ હેઠળ સત્તાનો
 ઉપયોગ માટેની અરજી – સેશન્સ જજે ઠરાવ્યું કે કલમ ૩૧૯ હેઠળની સત્તાનો
 ઉપયોગ કરવો જોઈએ અને અપીલકર્તાને સમન્સ પાઠવવાનો આદેશ આપ્યો –
 હાઈકોર્ટ દ્વારા આદેશ બહાલ રાખવામાં આવ્યો – ઠરાવવામાં આવ્યું: કલમ ૩૧૯
 હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે નિર્ધારિત માપદંડો અંગેનો કાયદો સુપ્રીમ
 કોર્ટના 'હરદીપ સિંહ' કેસના બંધારણીય બેંચના ચુકાદાના ફક્ત ૧૦૫ અને
 ૧૦૬ માં સમાવિષ્ટ છે – કલમ ૩૧૯ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે હરદીપ
 સિંહ કેસમાં નિર્ધારિત કરવામાં આવેલી કસોટીમાં અન્ય બાબતોની સાથે એ
 સિદ્ધાંત પણ સામેલ છે કે જ્યારે પુરાવાઓ પરથી કોઈ વ્યક્તિ વિરુદ્ધ મજબૂત
 અને પ્રતીતિજનક પુરાવા મળે, ત્યારે જ કલમ ૩૧૯ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ
 કરવો જોઈએ – આ સત્તાનો ઉપયોગ સામાન્ય કે અવિચારી રીતે કરી શકાય નહીં
 – આ માટે જે કસોટી લાગુ કરવાની છે તે 'પ્રાઈમા ફેસી' (પ્રથમ દ્રષ્ટિએ) કેસ
 કરતા પણ વધુ મજબૂત હોવી જોઈએ, જે સામાન્ય રીતે આરોપ ઘડતી વખતે
 લાગુ કરવામાં આવે છે – તે દરેક કેસમાં રજૂ કરવામાં આવેલા પુરાવાઓ પર
 આધાર રાખશે કે હરદીપ સિંહ કેસના ફક્ત ૧૦૫ ના અર્થમાં મજબૂત ગ્રાઉન્ડ
 (આધાર) છે કે કેમ – સેશન્સ જજ દ્વારા સમન્સ જારી કરવાનો આદેશ રદ
 કરવામાં આવ્યો – સેશન્સ જજે હરદીપ સિંહ કેસમાં પ્રતિપાદિત સિદ્ધાંતોના

પ્રકાશમાં આ બાબત પર પુનઃવિચાર કરવો.

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે

ઠરાવ્યુ:૧.સુપ્રીમ કોર્ટે કલમ ૩૧૯ સી.આર.પી.સી. લાગુ કરવા માટે જે જુબાનીની ઊલટતપાસ કરવામાં આવી નથી તેના પર આધાર રાખવાની મંજૂરી આપી છે, પરંતુ કલમ ૩૧૯ સી.આર.પી.સી. હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે આ કોર્ટ દ્વારા નક્કી કરાયેલા ધોરણો ધ્યાનમાં લેવા યોગ્ય છે. આ સંદર્ભમાં કાયદાનું નિવેદન હરદીપ સિંહ કેસના ફકરા ૧૦૫ અને ૧૦૬ માં સમાયેલું છે. [પેરા ૭] [૨૨૨-ઈ-એફ]

૨.૧. પ્રતિવાદીઓ, કોઈ શંકા વિના, નિર્દેશ કરે છે કે તેણી દ્વારા આપવામાં આવેલી બીજી પ્રતિવાદીની જુબાની, કલમ ૩૧૯ સી.આર.પી.સી. હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે કાયદામાં પૂરતી હશે. જો કે, આ બાબત પર પુનર્વિચાર કરવો આવશ્યક છે. [પેરા ૮] [૨૨૩-ડી]

૨.૨.આ અદાલતના બંધારણીય ખંડપીઠે કલમ ૩૧૯ સી.આર.પી.સી. હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે આ અદાલતના બંધારણીય ખંડપીઠે નક્કી કરેલા પરીક્ષણમાં અન્ય બાબતોની સાથે એ સિદ્ધાંતનો સમાવેશ થાય છે કે જ્યારે પુરાવાઓમાંથી કોઈ વ્યક્તિ સામે મજબૂત અને નક્કર પુરાવા મળે, ત્યારે જ

કલમ ૩૧૯ સી.આર.પી.સી. હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ થવો જોઈએ.સત્તાનો ઉપયોગ આકસ્મિક અને ઘોડેસવાર રીતે કરી શકાતો નથી.આ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત કરાયેલી કસોટી એ પ્રથમ દૃષ્ટિએ કેસ કરતાં વધુ છે જે આરોપો ઘડતી વખતે લાગુ કરવામાં આવે છે. આ બધું એ પુરાવા પર નિર્ભર કરશે કે જે આપેલ કેસમાં રજૂ કરવામાં આવે છે કે શું પ્રદીપ સિંહ કેસના ફકરા ૧૦૫ ના અર્થમાં કોઈ મજબૂત આધાર છે કે કેમ.[પેરા ૧૦,૧૧] [૨૨૩-ઈ-જી]

૩. સમન્સ જારી કરતા સેશન્સ જજ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા આદેશને રદ કરવામાં આવે છે.સેશન્સ જજને નિર્દેશ આપવામાં આવે છે કે તેઓ આ અદાલત દ્વારા હરદીપ સિંહ કેસમાં સ્પષ્ટ રીતે પ્રતિપાદિત સિદ્ધાંતોના પ્રકાશમાં આ બાબત પર નવેસરથી વિચાર કરે. [પરિચ્છેદ ૧૨,૧૩] [૨૨૩-એચ; ૨૨૪-એ-બી]

હરદીપ સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય અને અન્યો (૨૦૧૪) ૩ એસ. સી. સી. ૯૨: [૨૦૧૪] ૨ એસ. સી. આર. ૧-ત્યારબાદ.

લાભુજી અમરતજી ઠાકોર અને અન્ય વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય એ.આઈ.આર ૨૦૧૯ એસ.સી. ૭૩૪ : [૨૦૧૮] ૧૩ એસ.સી.આર. ૮૨૨ – સંદર્ભિત.

કેસ કાયદો સંદર્ભ

[૨૦૧૪] ૨ એસ. સી. આર. ૧ એ પેરા ૬ ને અનુસર્યું
[૨૦૧૮] ૧૩ એસ. સી. આર. ૮૨૨ નો સંદર્ભ પેરા ૬ માં આપવામાં આવ્યો
છે.

ક્રિમિનલ એપેલેટ જ્યુરિસડિક્શન:ફોજદારી અપીલ નં. ૯૯૦/૨૦૨૧.

કલમ ૪૮૨/૩૭૮/૪૦૭ હેઠળ ફોજદારી પરચૂરણ કેસ નં.૯૩/૨૦૨૦
માં અલ્હાબાદ, લખનૌ બેન્ચ, લખનૌ ખાતે માનનીય હાઈકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેયર
દ્વારા ૦૯.૦૧.૨૦૨૦ ના રોજ આપવામાં આવેલા ચુકાદા અને આદેશથી.

ગૌરવ શ્રીવાસ્તવ, અપીલકર્તાના વકીલો.

આદર્શ ઉપાધ્યાય, અભિષેક ચૌધરી, સંસ્કૃતિ પાઠક, પ્રતિવાદીઓ માટે
વકીલો.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ કે. એમ. જોસેફ દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

૧. પરવાનગી આપવામાં આવી.

૨. આ હજી એક અન્ય કેસ છે જ્યાં ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા (સી.આર.પી.સી.) ની કલમ ૩૧૯ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે જારી કરાયેલા સમન્સ નવા સમન્સ કરાયેલ વ્યક્તિને આ અદાલતમાં લાવ્યા છે.

૩. અમારા પહેલાં બીજા પ્રતિવાદી દ્વારા ૨૭.૦૬.૨૦૧૫ પર એફઆઈઆર દાખલ કરવામાં આવી હતી.એફ. આઈ. આર. માં આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે કે તેના પતિ (મૃતક) એ તેને કહ્યું હતું કે તે અપીલકર્તાને મળવા માટે કામ પર જઈ રહ્યો છે.હકીકતમાં, એવો કોઈ વિવાદ નથી કે મૃતક અપીલકર્તાનો ચાલક હતો.એફ. આઈ. આર. માં એમ પણ કહેવામાં આવ્યું છે કે બપોરે ૨ વાગ્યે તેણે બીજા પ્રતિવાદીને ફોન કર્યો અને તેની પત્નીને જાણ કરી કે તે ગોલા જઈ રહ્યો છે અને સાંજ સુધીમાં પાછો આવશે.તે પછી તેનો કેસ છે કે તેના પતિનો ફોન બંધ કરવામાં આવ્યો હતો અને એક અજાણ્યો મૃતદેહ મળી આવ્યો હતો.બીજા પ્રતિવાદીએ અહેવાલ આપ્યો કે તેના પતિની હત્યા તેના એમ્પ્લોયર (અમારા પહેલાં અપીલકર્તા) દ્વારા તેના મિત્રોની મદદથી કરવામાં આવી હતી.તેણીનું નિવેદન ૨૭.૦૬.૨૦૧૫ પર નોંધવામાં આવ્યું હતું.તેમણે એક વધારાનું નિવેદન પણ આપ્યું હતું.ત્યારબાદ પોલીસે આ મામલાની તપાસ કરી અને ત્રણ લોકો સામે આરોપપત્ર દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું.ત્યારબાદ, બીજા

પ્રતિવાદીએ પદભ્રષ્ટ કર્યો:

જ. તેણીના પુરાવાઓમાં, તેણીએ અન્ય બાબતોની સાથે જુબાની આપી છે કે, ૨૩.૦૬.૨૦૧૫ પર, તેનો પતિ સવારે લગભગ ૭-૮ વાગ્યે ઘરેથી નીકળ્યો હતો અને તેને કહ્યું હતું કે તેની કારના માલિકે તેને તરત જ ફોન કર્યો હતો.તે જ દિવસે તેના પતિએ તેને બપોરે ૨ વાગ્યાની આસપાસ તેના મોબાઈલ ફોન પર ફોન કર્યો અને કહ્યું કે તે અપીલકર્તા સાથે ગોલા જઈ રહ્યો છે અને તે સાંજ સુધીમાં પાછો આવી જશે.તેણીએ એવું પણ કહ્યું કે જ્યારે તેણીએ અપીલકર્તાને બોલાવ્યો, ત્યારે તેણે તેને કહ્યું કે કાર લાગુચા નજીક સરકારી ટ્યુબવેલ નજીક મળી આવી હતી અને તે કારમાં તેના પતિના ચંપલ પડેલા હતા.તેણીએ એમ પણ કહ્યું છે કે તેણી અને તેના પરિવારને ખાતરી છે કે અપીલકર્તાએ તેના મિત્રોની મદદથી તેના પતિની હત્યા કરી હતી.તેણીએ વધુમાં જણાવ્યું હતું કે તેણીને સંપૂર્ણ વિશ્વાસ છે કે અપીલકર્તા દ્વારા તેના પતિની હત્યા કરવામાં આવી હતી.આ નિવેદન ૦૫.૦૮.૨૦૧૭ પર કરવામાં આવ્યું હતું.તે જ દિવસે, ફરિયાદી પક્ષ વતી કલમ ૩૧૯ સી.આર.પી.સી. નો ઉપયોગ કરીને અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી. સેશન્સ જજ, ખિરીએ, તારીખ ૧૧.૦૯.૨૦૧૮ ના આદેશ દ્વારા, અભિપ્રાય લીધો હતો કે કલમ ૩૧૯ સી.આર.પી.સી. હેઠળની શક્તિનો ઉપયોગ કરવો પડશે અને અપીલકર્તાને બોલાવવાનો આદેશ આપવો પડશે.આ આદેશને હાઈકોર્ટમાં નિષ્ફળ પડકારવામાં આવ્યો હતો.આમ, અપીલકર્તા આપણી સામે છે.

૫. અમે અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ શ્રી ગૌરવ શ્રીવાસ્તવ, પ્રથમ પ્રતિવાદી-રાજ્ય માટે વિદ્વાન વકીલ શ્રી આદર્શ ઉપાધ્યાય અને બીજા પ્રતિવાદી માટે વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી સંસૃતિ પાઠકને સાંભળ્યા છે.

૬. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ નિર્દેશ કરશે કે અદાલતોએ કલમ ૩૧૯ સી.આર.પી.સી. હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરવામાં કાયદામાં ભૂલ કરી છે. ફક્ત બીજા પ્રતિવાદી દ્વારા આપવામાં આવેલ અમારા દ્વારા પહેલેથી જ નોંધાયેલા જુબાનીના આધારે.અપીલકર્તાએ આ અદાલતના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે, જે હરદીપ સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય અને અન્યો (૨૦૧૪) ૩ એસ. સી. સી. ૯૨ અને લાભુજી અમૃતજી ઠાકુર અને અન્યો વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય એ. આઈ. આર. ૨૦૧૯ એસ. સી. ૭૩૪ માં આપવામાં આવ્યા છે.

૭. જ્યારે આ અદાલતે કલમ ૩૧૯ સી.આર.પી.સી. નો ઉપયોગ કરવાના હેતુસર કોસ એક્ઝામિનેશન સહન ન કરી હોય તેવા જુબાની પર આધાર રાખવાની મંજૂરી આપી છે, ત્યારે કલમ ૩૧૯ સી.આર.પી.સી. હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે આ અદાલત દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલા ધોરણોની નોંધ લેવી સુસંગત છે. આ સંબંધમાં કાયદાનું નિવેદન હરદીપ સિંહ (ઉપરોક્ત) ના ફક્ત ૧૦૫ અને ૧૦૬ માં સમાયેલ છે:

૧૦૫. કલમ ૩૧૯ સી.આર.પી.સી. હેઠળ સત્તા એ વિવેકાધીન અને અસાધારણ સત્તા છે.તેનો ઉપયોગ સાવચેતીપૂર્વક અને માત્ર તે જ કિસ્સાઓમાં થવો જોઈએ જ્યાં કેસના સંજોગો તેની ખાતરી આપે છે.તેનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ નહીં કારણ કે મેજિસ્ટ્રેટ અથવા સેશન્સ જજનો અભિપ્રાય છે કે કોઈ અન્ય વ્યક્તિ પણ તે ગુનો કરવા માટે દોષિત હોઈ શકે છે.માત્ર ત્યારે જ જ્યારે અદાલત સમક્ષ રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓમાંથી કોઈ વ્યક્તિ સામે મજબૂત અને નક્કર પુરાવા મળે છે કે આવી શક્તિનો ઉપયોગ આકસ્મિક અને બેફામ રીતે થવો જોઈએ નહીં.

૧૦૬. આમ, અમારું માનવું છે કે અદાલત સમક્ષ રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓમાંથી માત્ર પ્રથમ દૃષ્ટિએ જ કેસ સ્થાપિત થવાનો છે, જે જરૂરી નથી કે ઉલટ તપાસના પુરાવા પર પરીક્ષણ કરવામાં આવે, પરંતુ તેની સંડોવણીની માત્ર સંભાવના કરતાં વધુ મજબૂત પુરાવાઓની જરૂર છે.જે પરીક્ષણ લાગુ કરવું પડે છે તે તે છે જે આરોપની રચના કરતી વખતે ઉપયોગમાં લેવાતા પ્રથમ દૃષ્ટિએ કેસ કરતાં વધુ છે, પરંતુ તે હદ સુધી સંતોષથી ઓછું છે કે જો પુરાવા ન જાય તો તે દોષિત ઠેરવવામાં આવશે.આવા સંતોષની ગેરહાજરીમાં, અદાલતે કલમ ૩૧૯ સી.આર.પી.સી. હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરવાનું ટાળવું જોઈએ. કલમ ૩૧૯ સી.આર.પી.સી.. જો 'પુરાવા પરથી એવું લાગે છે કે કોઈ પણ વ્યક્તિએ આરોપી

ન હોવાને કારણે કોઈ ગુનો કર્યો હોય' તો તે પ્રદાન કરવાનો હેતુ શબ્દોમાંથી સ્પષ્ટ છે 'જેના માટે આવી વ્યક્તિ પર આરોપી સાથે મળીને કેસ ચલાવી શકાય છે." ઉપયોગમાં લેવાતા શબ્દો એવા નથી કે જેના માટે આવી વ્યક્તિને દોષિત ઠેરવી શકાય.તેથી, કલમ ૩૧૯ સી.આર.પી.સી. હેઠળ કામ કરતી અદાલત માટે આરોપીના અપરાધ અંગે કોઈ અભિપ્રાય રચવાનો કોઈ અવકાશ નથી."

૮. પ્રતિવાદીઓ માટે વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા પછી, જે કોઈ શંકા વિના નિર્દેશ કરે છે કે તેણી દ્વારા આપવામાં આવેલ બીજા પ્રતિવાદીની જુબાની, કલમ ૩૧૯ સી.આર.પી.સી. હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે કાયદામાં પૂરતી હશે, અમારો મત છે કે આ બાબત પર પુનર્વિચાર કરવો જ જોઈએ.

૯. અમે આ નીચેના કારણોસર કહીએ છીએ:

૧૦. કલમ ૩૧૯ સી.આર.પી.સી. હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે આ અદાલતની બંધારણીય બેન્ચ દ્વારા નિર્ધારિત પરીક્ષણમાં અન્ય બાબતોની સાથે એ સિદ્ધાંતનો સમાવેશ થાય છે કે જ્યારે પુરાવાઓમાંથી કોઈ વ્યક્તિ સામે મજબૂત અને નક્કર પુરાવા મળે ત્યારે જ કલમ ૩૧૯ સી.આર.પી.સી. હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ થવો જોઈએ.સત્તાનો ઉપયોગ આકસ્મિક અને ઘોડેસવાર રીતે કરી શકાતો નથી.આ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત કરાયેલી કસોટી એ પ્રથમ દૃષ્ટિએ

કેસ કરતાં વધુ છે જે આરોપો ઘડતી વખતે લાગુ કરવામાં આવે છે.

૧૧. તે બધા પુરાવા પર આધાર રાખે છે જે આપેલ કેસમાં આપવામાં આવે છે કે શું ફકરા ૧૦૫ ના અર્થમાં કોઈ મજબૂત આધાર છે કે કેમ.

૧૨. અમારો મત છે કે આ કેસની હકીકતો પરથી, અમારા માટે સત્ર ન્યાયાધીશ, ખિરીને આ અદાલત દ્વારા સ્પષ્ટ રીતે પ્રતિપાદિત સિદ્ધાંતોના પ્રકાશમાં આ બાબત પર નવેસરથી વિચારણા કરવાનો નિર્દેશ આપવો જરૂરી બને છે.

૧૩. તે મુજબ અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે.વિવાદિત ચુકાદો રદ કરવામાં આવશે અને અમે સમન્સ જારી કરતા વિદ્વાન સેશન્સ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને પણ રદ કરીશું. સેશન્સ જજ, ખિરી, બંધારણીય બેન્ચ દ્વારા નિર્ધારિત સિદ્ધાંતોના પ્રકાશમાં તેમના મગજને લાગુ કરશે.

૧૪. સેશન્સ જજ, ખિરી, આ કેસને ૩૦.૦૯.૨૦૨૧ ના રોજ બોલાવશે.આ દિવસે પક્ષો હાજર રહેશે.

ત્યારબાદ કોર્ટ આ કોર્ટ દ્વારા હરદિપ સિંહ (ઉપરોક્ત) કેસમાં નિર્ધારિત

સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખીને યોગ્ય આદેશો પસાર કરશે.અપીલ ઉપર મુજબ માન્ય છે.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====